

MARTA JASTRZĘBOWSKA

Józefitki na Ukrainie

Sisters of St. Joseph in Ukraine

Posługują na różnych kontynentach, cicho i z pokorą wypełniając swoją samarytańską służbę. Afryka, Ameryka Południowa, Europa, wszędzie tam gdzie potrzebują pomocy najubożsi, zarówno materialnie jak i duchowo. Pracują jako katechetki, pielęgniarki w domach starców czy wychowawczynie w specjalnych ośrodkach szkolno-wychowawczych. Siostry św. Józefa, bo o nich mowa, odgrywają znaczącą rolę w ewangelizacji poszczególnych krajów. Warto jednakże zwrócić uwagę na pracę sióstr w jednym z krajów posowieckich tj. na Ukrainie. Programowa ateizacja wywarła tam duży wpływ na kształtowanie świadomości religijnej mieszkańców. W niniejszym artykule zostanie przedstawiona specyficzna praca józefitek na ziemi ukraińskiej gdzie na nowo starają się zaszczepić w ludziach właściwe poczucie religijności zniszczone przez system komunistyczny.

I. POWSTANIE ZGROMADZENIA

Początki Zgromadzenia sięgają XIX w. i są związane ze Lwowem gdzie panowała przysłowiowa galicyjska nędza moralna i materialna. Tam też swoją posługę kapłańską pełnił ks. Zygmunt Gorazdowski. Niejako po drodze organizowanych przez niego dzieł miłosierdzia narodziła się nowa rodzina zakonna – Zgromadzenie Sióstr św. Józefa. Pierwotna nazwa zgromadzenia to Siostry Miłosierdzia św. Józefa. W 1882 r. ks. Gorazdowski sprowadził do Lwowa kilka tercjarek franciszkańskich – siostrzyczek ubogich, aby zaangażować je do prowadzenia założonych przez siebie dobroczynnych dzieł miłosierdzia. Tercjarki dały początek Rodzinie Zakonnej Sióstr św. Józefa. Za historyczną datę powstania Zgromadzenia przyjmuje się 17 lutego 1884 r. Siostry tworząc Zgromadzenie podjęły pracę w Domu Pracy Dobrowolnej dla żebraków. W 1889 r. rozpoczęły posługę w Przemyślu w przytułku o podobnym charakterze. Pracowały również

we lwowskim Zakładzie św. Józefa dla nieuleczalnie chorych i rekonwalescentów oraz w Taniej Kuchni Ludowej. W 1939 r. siostry pracowały już w 8 szpitalach. Podczas I wojny światowej włączyły się w szeregi Czerwonego Krzyża. Od początku powstania zgromadzenia ważną posługą było prowadzenie ośrodków zdrowia i ambulatoriów. Inną formą pomocy najuboższym była praca opiekuńczo-wychowawcza, wśród młodzieży opuszczonej, zaniedbanej i osieroconej. W 1892 r. powstał we Lwowie Zakład Dzieciątka Jezus dla niemowląt i samotnych matek. W okresie międzywojennym siostry prowadziły liczne sierocińce, ochronki, kolonie i półkolonie letnie, szkoły ludowe oraz kursy dla analfabetów.

W czasie drugiej wojny światowej z 45 placówek istniejących przed jej wybuchem tylko 11 przetrwało wojenną zawieruchę. Około 200 sióstr zostało wysiedlonych z domów, kilka skazano na deportację, niektóre poniosły śmierć męczeńską. W 1946 r. na skutek przesunięcia wschodniej granicy Polski zgromadzenie utraciło dom macierzysty we Lwowie oraz wszystkie placówki na tzw. Kresach Wschodnich. W latach 60-tych XX wieku siostry zostały usunięte ze szpitali, przedszkoli i zakładów dla osób starszych. Podjęły wówczas pracę wśród dzieci specjalnej troski a także intensywnie włączyły się w pracę katechetyczną. Zmiany w kraju po 1989 r. umożliwiły siostrom powrót do pracy zgodnej z ich charyzmatem. W roku 1991 ponownie rozpoczęły swoją działalność na Ukrainie.

Duchowość zgromadzenia opiera się na tajemnicy miłości Boga miłosiernego. Siostry pragną dostrzec w każdym potrzebującym oblicze Chrystusa. Duchowość sióstr opiera się na tradycji franciszkańskiej poprzez rodzinność, braterstwo, życie w prostocie i wdzięczności.

II. POCZĄTKI ODRADZANIA SIĘ ZGROMADZENIA NA UKRAINIE. DZIAŁALNOŚĆ OD ROKU 1990 DO CHWILI OBECNEJ

Siostry św. Józefa mogły powrócić na ziemię macierzyste dopiero na początku lat 90-tych po tzw. odwilży religijnej. Znaczną rolę odegrała tu Matka Generalna Stefania Jaworska. Dzięki niej udało się sprowadzić kilka sióstr józefitek na tereny Ukrainy. Po powrocie ze Lwowa wyraziła ona pilną potrzebę przysłania sióstr do pracy katechetycznej i pielęgniarstwa w domu starców na terenie diecezji lwowskiej. Siostry pozytywnie odpowiedziały na ten apel. Zrezygnowały z wakacyjnych wypoczynków by służyć potrzebującym.

Posługą katechetyczną objęte były dzieci, młodzież a także dorośli z ukraińskich wiosek m.in. z Moscisk, Zydaczowa, Kamionki Buskiej i Błozwy. Poniższa tabela przedstawia spis miejscowości i sióstr katechetek, które w latach 1990-1992 pracowały ww. wioskach.

Katecheza bardzo często była prowadzona w prymitywnych, czasem wręcz konspiracyjnych, warunkach. Mimo tych trudności i prześladowań katechizacja

Lp.	Imię i nazwisko	Okres pracy	Miejscowość
1	S.M. Teresilla Ziober	lipiec - sierpień	Mościska i okoliczne wioski
2	S.M. Damaris Pasiut	lipiec - sierpień	Mościska i okoliczne wioski
3	S.M. Beyzyna Potoczek	lipiec - sierpień	Sąsiadowice-Błozwa
4	S.M. Miriam Bilaska	lipiec - sierpień	Medenice-Żydaczów
5	S.M. Salome Kułaga	lipiec - sierpień	Medenice, Stryj
6	S.M. Dawida Muszyńska	lipiec - sierpień	Kamionka Buska
7	S.M. Antonetta Soliło	lipiec - sierpień	Kamionka Buska
8	S.M. Teresilla Ziober	05.07 - 29.07.1991 20.12.1991 - 4.01.1992	Mościska i okol. wioski
9	S.M. Damaris Pasiut	05.07 - 29.07.1991 20.12.1991 - 4.01.1992	Mościska i okol. wioski
10	S.M. Dawida Muszyńska	05.07 - 02.08.1991	Kamionka Buska
11	S.M. Amelia Weselak	05.07 - 02.08.1991	Kamionka Buska
12	S.M. Pawła Wymazała	05.07 - 02.08.1991	Sławuta
13	S.M. Salome Kułaga	02.08 - 31.08.1991	Żydaczów
14	S.M. Janina Pyda	02.08 - 24.08.1991	Stryj
15	S.M. Dawida Muszyńska	03-08 - 28.09.1991	Szepetówka i okol. wioski
16	S. M. Antonetta Soliło	02.08 - 31.08.1991	Szepetówka i okol. wioski
17	S.M. Leticja Niemczura	02.08 - 17.08.1991	Szepetówka i okol. wioski
18	S.M. Nina Bujniak	02.08 - 31.08.1991	Szepetówka i okol. wioski
19	S.M. Millena Banach	30.08 - 28.09.1991	Szepetówka i okol. wioski
20	Anna Rapa Postulantka	02.08 - 17.08.1991	Szepetówka i okol. wioski
21	S.M. Lidia Dobrowolska Postulantka	02.08 - 17.08.1991	Szepetówka i okol. wioski
22	Bogusława Wodzień Postulantka	02.08 - 17.08.1991	Szepetówka i okol. wioski
23	S.M. Salwatoriana Orłów	10.10.1991 - 8.01. 1992	Szepetówka i okol. wioski
24	S.M. Kinga Bugno	10.10.1991 - 8.01.1992	Szepetówka i okol. wioski
25	S.M. Ignis Flis	26.06. - 31.07.1991	Szepetówka
26	S.M. Karolina Turek	26.06. - 31.07.1991	Szepetówka
27	S.M. Grzegorza Bukita	26.06. - 31.07.1991	Szepetówka
28	S.M. Paschalis Klasa	31.07.- 18.08.1991	Szepetówka
29	S. Rut Nizioł	31.07.- 18.08.1991	Szepetówka
30	S.M. Janina Pyda	17.07. - 15.08.1991	Stryj, Żydaczów
31	S. Celestyna Dąbrowska	17.07. - 15.08.1991	Chodorów

przynosiła owoce. Byli nią objęci również ludzie dorośli, którzy niekiedy sami prosili by siostry przybliżyły im Boga i nauczyły podstawowych modlitw. Życie w systemie ateistycznym pozbawiło ich tego na wiele lat. Przytaczam świadectwo jednej z sióstr ukazujące trudności w pracy na tamtejszych terenach:

Pole pracy na Ukrainie jest wielkie. Ludzie zaniedbani duchowo i materialnie, potrzebują pasterzy. Księża utrudzeni ponad miarę nie są w stanie objąć wszystkiego. Budują swoim przykładem, mocną wiarą, bezgranicznym poświęceniem, prostotą. Potrzebują jednak by ktoś im pomógł przywracać tym ludziom godność ludzką i chrześcijańską, by pomógł odkrywać prawdziwą Ewangelię. Ogromnym przeżyciem było dla mnie przygotowanie dzieci do I Komunii Świętej i sam dzień uroczystości. Wiedziałam, że niektóre z nich musiały wieloma ofiarami okupić swoje spotkanie z Chrystusem. Bite i zamykane, potajemnie uciekały z domu na religię, by przystąpić razem z innymi dziećmi do sakramentu pokuty i eucharystii. Gdy 18 sierpnia stanęły przed kościołem w białych ubrankach, cała wspólnota parafialna wraz z duszpasterzami płakała ze wzruszenia. Była to pierwsza po wojnie uroczysta Komunia Święta.

Jeśli chodzi o posługę pielęgniarstwa józefitek we lwowskim domu starców na Majerowce to także odegrała ona znaczącą rolę w ewangelizacji przebywających tam pensjonariuszy. Pobyt sióstr pielęgniarek w szpitalu na Majerowce spowodował znaczną zmianę w funkcjonowaniu placówki pod względem traktowania pacjentów przez miejscowy personel. Wielu pacjentów zaniedbanych nie tylko fizycznie ale i duchowo dzięki kontaktom z siostrami na nowo poznawało Boga, przystępowało do sakramentów świętych, często po kilkudziesięciu latach. Posługa józefitek na Majerowce spotykała się z dużą życzliwością pensjonariuszy. Została także doceniona przez mieszkańców Lwowa. Stała obecność sióstr w Domu starców na Majerowce przyczyniła się do polepszenia warunków podopiecznych pod względem zaopatrzenia w bieliznę, leki i żywność, których z okazji odwiedzin dostarczały z Polski organizacje dobroczynne, parafie i osoby indywidualne.

Siostry starały się zaspokoić nie tylko potrzeby zdrowotne swoich podopiecznych ale także potrzeby duchowe. Czuły się misjonarkami wobec ludzi u schyłku życia, zaniedbanych religijnie oraz żyjących często z dala od Boga. Sposób traktowania przez siostry podopiecznych z dobrocią, uśmiechem i serdecznym słowem wzbudzał do nich zaufanie. Otwierali się na zachętę do modlitwy i spotkania z kapłanem. Na prośbę sióstr kapłani odwiedzali pacjentów, rozmawiali z nimi, spowiadali, udzielali sakramentów, a zmarłych odprowadzali na miejsce wiecznego spoczynku.

Poniższa tabela zawiera wykaz sióstr pracujących w domu starców na Majerowce.

Lp.	Imię i nazwisko	Okres pracy	Funkcja
1.	S.M. Paulina Filipowska	20.09.92 - 16.03.94	higienistka
2.	S.M. Monika Cebula	06.10.92 - 10.01.93	pielęgniarka
3.	S.M. Hiacynta Buczek	06.02.93 - 29.06.95	przełożona i pielęgniarka
4.	S.M. Paschalis Klasa	06.02.93 - 21.08.94	pielęgniarka
5.	S.M. Kornelia Lipska	06.02.93 - 29.06.95	pielęgniarka
6.	S.M. Grzegorza Bukita	28.05.93 - 21.07.94	młodsza pielęgniarka
7.	S.M. Dobrosława Smagacz	20.07.93 - 18.08.94	pielęgniarka
8.	S.M. Albertyna Zimowska	22.08.94 - 29.06.95	pielęgniarka
9.	S.M. Grażyna Bocheńska	31.08.94 - 01.06.95	młodsza pielęgniarka
10.	S.M. Ancella Jabłońska	03.09.93 - 29.06.95	zastępczyni i mistrzyni postulatu

III. LWÓW – TATARBUNARSKA

Placówka na Tatarbunaskiej powstała w 1999 r. Siostry odwiedzają chorych i samotnych w ich domach. W razie potrzeby służą pomocą pielęgniarską, roznoszą żywność a nawet załatwiają pochówek. W domach podopiecznych odprawiana jest msza św. oraz udzielane są sakramenty święte. Od września 2001 do 2006 roku dla tych, którzy przychodzili po pomoc w każdy wtorek odprawiana była msza św. przez ks. Wiesława Dorosza. Po mszy jedna z sióstr prowadziła katechezę. Po katechezie, w wybudowanej w 2003 r. przybudówce do garażu, jest rozdzielana odzież, a także żywność i leki. W ciągu dnia przychodzi około 120-140 osób ze Lwowa i okolic. S. Grażyna Bocheńska odwiedzała ok. 70 osób samotnych i niedołączonych w ich domach. W tej pracy pomagało jej 9 dziewcząt wolontariuszek. Mają one przydzielonych podopiecznych, których odwiedzają raz w tygodniu, robią zakupy, sprzątają i wykonują różne prace domowe, a także są do ich dyspozycji w sytuacjach niespodziewanych jak dostarczenie leków czy zawiezenie paczek. Przez pewien okres do wolontariatu należało także 11 kleryków z Wyższego Seminarium Duchownego we Lwowie-Brzuchowicach, którzy wykonywali cięższe prace u osób samotnych, jak np. rąbanie drewna, kopanie ogrodów itp.

Każdego roku dla podopiecznych siostry organizują wieczerzę wigilijną, a w okresie wakacyjnym dwutygodniowy wypoczynek w Brzuchowicach. W Biuletynie Zgromadzenia Sióstr św. Józefa z 2009 s. Angelina Kalinowska pisała: *Często w rozmowach ludzi, których odwiedzamy pada hasło: Oaza w Brzuchowicach. Dużo osób pyta się przez cały rok czy my ich weźmiemy, a czy dożyją, czy znowu będzie tak miło i przyjemnie, czy będziemy razem. W tym roku było 21*

osób, którzy razem z nami modlili się, korzystali z sakramentów. Ten rodzaj formacji był dla tamtejszych mieszkańców swego rodzaju nowością. Nie znana im była taka forma spędzania czasu i poznawania Boga. Z dużym zaangażowaniem uczyli się podstawowych modlitw. Wraz z siostrami animatorkami włączali się w przygotowanie liturgii i śpiewów. Ożywiało to w nich zagubione pragnienie kontaktu z Bogiem. Licznie przystępowali do sakramentu pojednania.

Drugie dzieło prowadzone przez józefitki we Lwowie na Tatarbunarskiej to świetlica dla dzieci z rodzin ubogich i patologicznych. Raz w miesiącu w świetlicy jest odprawiana dla nich msza św., na którą zapraszani są także rodzice. Przy tej okazji rodzice i dzieci mogą przystąpić do sakramentu pokuty. Siostry nawiązują kontakt z rodzinami tych dzieci przez odwiedziny w domu. W ten sposób poznają warunki materialne oraz sytuację społeczną panującą w domu, co pomaga znaleźć odpowiedni kontakt z każdym dzieckiem osobno. W okresie ferii i wakacji organizowane są wspólne wyjazdy na wypoczynek oraz oazy. Są przygotowywane przedstawienia bożonarodzeniowe, które mają okazję zobaczyć nie tylko rodzice, ale także dzieci z domu dziecka. Obecnie opiekę znajduje 35 wychowanków. Często są to dzieci wychowywane przez jednego z rodziców, dzieci alkoholików, pochodzące z rodzin wielodzietnych. Przychodzą po szkole, jedzą obiad, odrabiają lekcje, bawią się. Dzieci mają dodatkowe lekcje z matematyki i języka ojczystego, katechezę oraz zajęcia z informatyki.

Obecnie zgromadzenie posiada na Ukrainie kilkanaście placówek w których prowadzona jest systematyczna reewangelizacja. Poniżej zostały przedstawione niektóre z nich.

Lwów (ul. Kopernika), placówka działa od 1995 roku. Siostry angażują się w pomoc chorym na terenie Lwowa w ich domach. Katechizują w miejscowych szkołach, duchową opieką otaczają także dziewczęta z akademika.

Lubar, placówka utworzona w roku 1993. Siostry zaangażowane są szczególnie w formację dzieci i młodzieży oraz przygotowanie dorosłych do sakramentów świętych. Posługują także jako pielęgniarki w miejscowym szpitalu.

Stryj, siostry przygotowują liturgię Mszy św., uczą pieśni religijnych, opiekują się zakrystią, katechizują dzieci oraz młodzież. Od początku swojej pracy w Stryju dojeżdżają do parafii w Skolem jako pomoc duszpasterska.

Starokonstantynów, placówka utworzona w 1995 roku. Siostry katechizują dzieci i młodzież w pobliskich wioskach. Prowadzą także świetlicę dla dzieci. Odwiedzają ludzi chorych, w podeszłym wieku i samotnych. Przez swoją obecność i pomoc starają się przybliżyć im czułą dobroć Pana Boga i przygotować ich do spotkania z Jezusem w sakramentach świętych. Prowadzą również zakrystię.

Szepetówka, placówka utworzona w roku 1991. W parafii siostry prowadzą katechezę dla dzieci. W okresie wakacyjnym prowadzą spotkania modlitewne dla

młodzieży. Siostry obejmują również pracę w zakrystii, wystrój ołtarzy i robienie dekoracji okolicznościowych w kościele, pracę organistki oraz prowadzenie chóru i scholii dziecięcej. Przy wspólnocie sióstr istnieje od 2009 r. modlitewna Grupa Św. Józefa. Spotykają się raz w miesiącu na wspólnej mszy św. w parafii i spotkaniu formacyjnym. Dla członków grupy organizowane są również dni skupienia.

Tarnopol, siostry zajmują się przede wszystkim katechezą dzieci, młodzieży i osób dorosłych oraz odwiedzają chorych, samotnych i niepełnosprawnych w domach prywatnych. Ponadto regularnie odwiedzają dom dziecka w Petrykach, w którym aktualnie przebywa 100 dzieci. Siostry prowadzą tam katechezę i organizują różne imprezy religijne. Innym miejscem ich posługi jest domu starców w Petrykach, do którego wraz z księdzem dojeżdżają raz w miesiącu. Do ich zadań należy także obsługa zakrystii w kilku punktach przeznaczonych na modlitwę i celebrację sakramentów świętych.

Kijów – Tymoszenki, pierwsze siostry przyjechały do Kijowa 18 sierpnia 2003 r. na zaproszenie o. Franciszka Botwina OFM. Pracę w parafii pod wezwaniem św. Franciszka na Obołoniu siostry rozpoczęły 1 września 2003 r. Od tego też czasu włączają się w pracę parafialną poprzez katechizację, wykonywanie dekoracji okolicznościowych, sprzątanie kaplicy oraz pranie szat liturgicznych. Ponadto siostry prowadzą także kuchnię dla pracowników Caritas a jedna z sióstr pracuje w szpitalu na oddziale dziecięcym zarażonych wirusem HIV. Inna podjęła w tym roku studia pielęgniarstwa.

Kijów (akademik), od 2004 r. siostry prowadzą akademik dla studentek i studentów. Formują mieszkanki poprzez dni skupienia, systematycznie odprawiane msze św. oraz kręgi biblijne.

Kijów – Werhowyna, w 2007 r. zgromadzenie utworzyło trzecią wspólnotę zakonną, w parafii Podwyższenia Krzyża Świętego. Parafię tę obsługują ojcowie karmelici. Siostry włączyły się w pracę parafialną i katechetyczną. Jedna z nich pełni również posługę pielęgniarstwa wśród chorych na AIDS w jednym kijowskich szpitali.

Krasilów, siostry przybyły w 2006 r. na prośbę Braci Mniejszych Kapucynów. Podjęły działalność apostołską i wychowawczą wśród dzieci prowadząc przedszkole parafialne.

Praca józefitek przynosi konkretne rezultaty. Każdego roku zwiększa się liczba przystępujących do sakramentów świętych oraz spada liczba małżeństw niesakramentalnych. Zaangażowanie józefitek w reewangelizację miejscowej ludności owocuje licznymi powołaniami wśród miejscowych dziewcząt.

SUMMARY

The Congregation of St. Joseph Sisters was founded at the end of 19th century by Rev. Zygmunt Gorazdowski, today saint. This foundation took its place in Lvov. The central service of St. Joseph Sisters is propagation of the gospel of merciful love by the service to the poor, elder and lonely, as well as the care of the ill, children and young people. After the changes in Ukraine in the 1990's it is now possible for the sisters to come back to this country. Sisters from Poland try to come back to the society, where they started. In the Ukraine's new reality, they are involved in the work of re-evangelization.

Key words:

St. Joseph Sisters, Ukraine, Re-evangelization

Słowa kluczowe:

Zgromadzenie Sióstr św. Józefa, Ukraina, Reewangelizacja